

УДК 343.985

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1204430>
О.В. СТАРОСЕЛЬЦЕВА,

 аспірант кафедри правового забезпечення господарської діяльності
Харківського національного університету внутрішніх справ,
м. Харків, Україна

ІНСТИТУЦІЙНА ПРИРОДА ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ

A.V. STAROSELTSEVA,

 Postgraduate student of a Ph.D., Chair of legal maintenance of economic activity,
Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine

INSTITUTIONAL NATURE OF STATUTORY STATE SOCIAL INSURANCE

Сучасний стан розвитку ринкових умов господарювання в Україні, реформування фінансової системи країни та бюджетних відносин потребують створення надійної системи державного захисту соціальних інтересів громадян. У чинному законодавстві України існують різні трактування страхування, але визначається спрямованість страхування на соціальний захист населення країни. Так, відповідно до Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – Основи), загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – соціальне страхування) – це система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом (далі – роботодавець), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом (ст.1) [1]. Надане визначення свідчить про примусову правову природу відносин з соціального страхування, як виду публічного страхування і потребує стабільного фінансово-правового регулювання з метою удосконалення діяльності з соціального страхування

В науковій літературі залишаються дискусійними питання визначення правової природи страхування і різних його видів, що пов'язано з різноманітними аспектами розгляду цієї катего-

рії. Страхування визначається як вид господарської діяльності (К.Г. Воблий), система економічних відносин (Р.Й. Бачо, В.В. Шахов), особлива форма і сфера діяльності (В.В. Аленичев), соціально-економічний засіб захисту (С.С. Осадець), відносини з приводу формування та використання грошового фонду (Л.Л. Кінащук), як сукупність фінансово-правових норм, які регулюють відносини із формування цільових державних фондів грошових коштів, призначених для відшкодування збитків, завданих внаслідок реалізації певних страхових ризиків (природного, техногенного соціального та іншого характеру), передбачених законом та (або) договором, шляхом розкладки суми збитків між учасниками формування цих фондів [2, с.15]. Проте останнє, фінансово-правове визначення поняття «страхування», не точне, оскільки не враховує різноманітність страхових відносин, як договірних, а розглядає сутність лише публічних страхових відносин. Вважаю, що страхування слід розглядати як багатогранне, системне явище, а об'єднання в єдине визначення «страхування» усіх його суттєвих аспектів не виявляється можливим. Цілком слушним є зауваження Пацурія Н., що головним недоліком різних визначень страхування є намагання поєднати в одному понятті різні явища [3, с.41]. Враховуючи, що формування фонду соціального страхування відбувається за рахунок бюджетних коштів і обов'язкових платежів роботодавців та застрахованих осіб, зміст даного поняття доцільно розглядати у фінансово-правовому аспекті, як чиннику стабільності, законності та надійності виконання державою соціальної функції.

Мета статті – на підставі законодавчих вимог, наукових теорій та практики страхової діяльності встановити фінансово-правові засади публічного страхування і надати авторське визначення соціального страхування, як виду публічного страхування і важливого напрямку фінансової діяльності держави, що здійснюється з метою задоволення соціальних інтересів громадян і юридичних осіб.

З економічного аспекту, страхування «...являє собою специфічну сферу реалізації фінансових відносин, що включає сукупність форм і методів формування цільових фондів та їхнє використання на відшкодування збитків при виникненні непередбачених і несприятливих явищ (що базуються на законах статистики) задля захисту своїх майнових інтересів» [4, с.238]. Наведене визначення свідчить, що саме форма та метод формування фондів соціального страхування вказують на його фінансово-правову природу.

Серед економістів переважає підхід до розуміння страхування як виду діяльності, який пов'язаний з накопиченням фондів для покриття шкоди, спричиненої випадковими обставинами здоров'ю, життю людей, їх майну шляхом розподілу між зацікавленими особами – учасниками страхування. Так, С.С. Осадець бачить економічну сутність страхування у відшкодуванні шкоди із відповідних резервів, створених за рахунок внесків окремих зацікавлених осіб. Він писав, що страхування є економічними відносинами, за яких страхувальник сплатою грошового внеску забезпечує собі чи третій особі в разі настання події, обумовленої договором або законом, суми виплати страховиком, який утримує певний обсяг відповідальності і для її забезпечення поповнює та ефективно розміщує резерви, здійснює превентивні заходи щодо зменшення ризику, у разі необхідності перестраховує частину останнього [5, с.23]. Отже мова йдеться про страхову діяльність, яка має відмінне від «страхування», як поняття значення, оскільки страхове діло визначається як сфера діяльності страховиків по наданню страхових послуг, перестрахованню, взаємному страхуванню, брокерської діяльності тощо [6, с. 377]. Безумовно, що така діяльність має матеріальний, тобто економічний зміст, а «страхове діло» – навчальна дисципліна, що викладається для отримання економічної освіти.

Економічну сутність страхування у розподілі та перерозподілі грошових коштів вбачають й інші вчені. Вони зазначають, що страхувальник, знаючи про ймовірність певного ризику, реалі-

зація якого може призвести до небажаних економічних наслідків, за невелику плату купує собі надійний захист (при ризикових видах страхування) чи забезпечує зміцнення досягнутого ним добробуту (при заощаджувальних видах) [5, с.10–11]. В.В. Шахов, аналізуючи сутність страхування, робить висновок про те, що страхування є самостійною економічною категорією поряд з фінансами та кредитом. Дана система економічних відносин включає, по-перше, утворення за рахунок внесків юридичними та фізичними особами спеціального фонду засобів і, по-друге, його використання для відшкодування майнових збитків від стихійних лих та інших несприятливих випадкових явищ, а також для надання громадянам допомоги при настанні певних подій у їх житті [7, с.38–41]. Таким чином, страхування як економічна категорія, з нашої точки зору, являє собою економічні відносини, котрі складаються з діяльності по формуванню цільових фондів грошових коштів та їх використанню, в процесі надання страхових послуг з метою допомоги юридичним та фізичним особам у разі настання певних несприятливих подій.

У вітчизняній літературі радянського періоду державне страхування завжди трактувалося як важлива складова соціалістичних фінансів. Так, наприклад, за Л. Мотильовим, – це сукупність фінансових, економічних відносин, за допомогою яких перерозподіляється частина національного доходу в інтересах зміцнення економіки суспільного виробництва і матеріального благополуччя трудящих шляхом особливого методу утворення частини страхового фонду грошових внесків підприємств і організацій, а також населення для суворо цільового їх використання – відшкодування учасниками створеного фонду збитків у зв'язку із стихійним лихом, нещасним випадком тощо та надання додаткової допомоги громадянам (або членам їх сімей) у разі настання певних подій, пов'язаних з їхнім життям і здоров'ям [8, с.6].

З розвитком ринкових умов господарювання з'являються нові договірні форми страхування, які характерні для ринку страхових послуг, проте це не відмінняє фінансової сутності страхових відносин і розвиток державного соціального страхування. Цілком поділяємо висновок науковців щодо суспільних відносин, що складаються за участю держави, мають примусовий характер реалізації і здійснюються з метою соціального захисту громадян – це публічні страхові право-відносини, тобто відносини у сфері надання обов'язкових страхових послуг є публічним

страхуванням [9, с.277]. Форми та методи страхової діяльності змінюються. На сей час, вважаємо, форми та методи формування страхових фондів є критерієм утворення державних та ринкових форм страхування, які регламентуються чинним законодавством, тобто правові форми страхування по новому формуються і розвиваються сьогодні в Україні. Отже, страхування – це важлива правова категорія, що визначається чинним законодавством.

Нормативне визначення страхування, яке відображає його цивілістичну сутність, наводиться у ст.1 Закону України «Про страхування»: «Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів» [10]. Проте в ринкових умовах господарювання зростає важливість державного регулювання страхової діяльності, як і нагляд за страховою діяльністю, що регламентується нормами адміністративного та фінансового права.

Також термін «страхування» закріплено у ч.1 ст.352 Господарського кодексу України (далі – ГК України) – це діяльність спеціально уповноважених державних організацій та суб'єктів господарювання (страховиків), пов'язана з наданням страхових послуг юридичним особам або громадянам (страхувальникам) щодо захисту їх майнових інтересів у разі настання визначених законом чи договором страхування подій (страхових випадків), за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати страхувальниками страхових платежів [11]. Аналіз даного визначення дає змогу стверджувати, що законодавець ототожнює «страхування» та «страхову діяльність», що є досить спірним. Поняття «страхування» значно ширше, ніж поняття «страхова діяльність». Термін «страхування» включає в себе всі елементи, які стосуються страхових відносин (об'єкт, предмет, метод, суб'єкт та ін. ознаки). Натомість термін «страхова діяльність», яка спрямована на створення, надання та супровід своїх послуг, стосується лише діяльності спеціально уповноважених державних організацій та страховиків. Ці поняття співвідносяться одне до одного як ціле та частина цілого, а тому їх не можна ототожнювати між собою [12, с.43–44].

Різноманіття правових аспектів страхування, на наш погляд, пов'язано з розвитком ринкових умов господарювання, неоднорідністю страхових правовідносин і потребує державного контролю за страховою діяльністю. З цих позицій цілком слушною є думка В.С. Белих і І.В. Кривошеєв, які визначають: «Страхування являє собою сукупність урегульованих нормами права (конституційного, адміністративного, цивільного, фінансового та ін.) економічних відносин із формування (аккумуляції) та використання (перерозподілу) грошових коштів із спеціального страхового фонду (із відповідного бюджету – за обов'язковим страхуванням) з метою страхової охорони майнових інтересів фізичних і юридичних осіб через відшкодування збитків, завданих страхувальникові (застрахованій особі) у разі настання страхового випадку або іншої визначеної події в житті громадян» [13, с.15]. Отже страхування, це комплексний правовий інститут, який акумулює різні правові норми, що регулюють відносини у різних видах страхової діяльності.

В ринкових умовах господарювання соціальний захист громадян, юридичних осіб не може обмежуватися виключно правовим регулюванням ринку страхових послуг. Як слушно визначала Л.К.Воронова, обов'язкове державне страхування – це некомерційна форма, за якої забезпечуються інтереси не окремих страхувальників, а всіх громадян країни [14, с.275].

Відповідно до Основ, до видів соціального страхування в залежності від страхового випадку належать наступні: пенсійне страхування, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, медичне страхування, страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності, страхування на випадок безробіття та інші види (ст.4) [1]. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» до видів соціального страхування законодавець відносить страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, страхування від нещасного випадку та медичне (ст.1) [15]. Не зважаючи на явні розбіжності в законодавстві наведені статті свідчать про розвиток державної форми страхування поруч з ринковою формою. Отже страхові правовідносини мають комплексний характер, оскільки охоплюють різноманітні відносини як цивільно-правового, адміністративно-правового, так і фінансово-правового характеру.

Сучасні дослідники страхування у науці фінансового права визначають страхування як

врегульовані нормами фінансового права відносно з приводу формування страхових фондів шляхом сплати платежів зацікавленими особами та використання грошового фонду з метою відшкодування збитків в особливо обумовлених випадках [16, с.63]. Цілком поділяючи цей висновок, варто додати, що соціальне страхування, що здійснюється у процесі формування, розподілу та використання публічних фінансових ресурсів, має виключно примусову правову природу, оскільки здійснюється за рахунок обов'язкових зборів. Соціальне страхування охоплює рух фінансових ресурсів від страховальників до страховиків, а потім при настанні певних обумовлених законом подій від страховиків до страховальників. Отже, в процесі руху страхових коштів вони можуть накопичуватися і складати окремі грошові фонди у фінансовій системі держави. Проте рух цих коштів, повноваження задіяних суб'єктів регламентуються колом фінансово-правових норм, оскільки за об'єктом правового регулювання – це державні фінансові ресурси.

Проблемою створення надійного національного страхового ринку, як складової частини фінансового ринку України займається держава і страховий ринок потребує сучасної правової бази. Асоціація «Українська федерація ubezpieczenia» (УФУ), яка об'єднує провідні компанії класичного страхового ринку країни розробила Стратегію розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки, в якій міститься ряд пропозицій по удосконаленню страхової діяльності, яка як відмічається в документі не забезпечує потреб суспільства в сучасних страхових послугах [17, с.4]. В Стратегії відмічається, що розвиток страхового ринку гальмує застаріле законодавство, неефективні, непрозорі, непередбачувані та вибіркові правила державного регулювання і нагляду. Вказується що потрібна розбудова ефективного, прозорого, недискримінаційного, інституційне спроможного, передбачуваного державного нагляду за страховим ринком, зокрема шляхом забезпечення інституційної спроможності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Орган нагляду) на підставі: політичної незалежності, підвищення заробітної плати її працівників, впровадження електронної звітності, забезпечення необхідними джерелами фінансування, зокрема шляхом впровадження платежів нагляду і прозорості. Стратегія передбачає поширення контрольних повноважень Органу нагляду за страховиками шляхом впро-

вадження системи пруденційного нагляду і права застосування заходів фінансової та адміністративної відповідальності до систематичних порушників законодавства [17, с.6–7].

Отже, можна стверджувати, що страхування розглядається юристами та страховальниками, як комплексні правовідносини, що потребують законодавчого врегулювання.

Соціальне страхування – вид публічного страхування, який охоплює фінансово-правові відносини з формування, розподілу та використання страхових фондів з метою державного забезпечення соціального захисту громадян та юридичних осіб.

Соціальне страхування, як вид публічного страхування, що складається, як державна форма страхування поряд з ринковою формою, на ринку фінансових послуг, є інститутом фінансового права з властивими лише йому притаманними особливостями, формами, принципами і функціями. Форми та методи формування страхових платежів за соціальним страхуванням, а також напрями їх використання, які забезпечують важливіші соціальні потреби населення складають фінансово-правові вимоги інституту соціального страхування.

Незважаючи на різноманіття страхових компаній та видів страхових послуг, що надаються в країні, соціальний захист громадян, юридичних осіб залежить від розвитку обов'язкових видів соціального страхування. Фінансові відносини, що складаються на ринку страхових послуг за участю держави мають примусовий характер, що відбивається при формуванні страхових фондів і їх реалізації. Отже це – публічні страхові правовідносини, тобто відносини у сфері надання обов'язкових державних страхових послуг є різновидом відносин з публічного страхування. Публічне страхування охоплює контроль і нагляд за комерційним страхуванням, правовий статус та повноваження суб'єктів, що діють на ринку страхових послуг, а також відносини з різних видів соціального страхування.

Незважаючи на те, що страховий ринок в Україні знаходиться у фінансовій кризі, що і призвело до розробки Стратегії розвитку страхового ринку України на 2011–2021 роки, важливим є визначення державних фінансово-правових механізмів регулювання соціального страхування, як напряму забезпечення соціального захисту населення в сучасних умовах економічного становища України. Під впливом розвитку економічних відносин державна форма страхування, як і ринкова, по новому повинні формуватися та

розвиватися в Україні, що обумовлює погляд на соціальне страхування, як на вид публічного страхування, яке регулюється фінансово-правовими нормами і складає інститут публічного страхового права, розвиток якого повинен відбуватися в Україні, з метою соціального захисту громадян.

Виступаючи необхідною умовою розвитку фінансової системи і гарантом забезпечення стабільності держави, публічне страхування стає

невід'ємною її функцією, що дозволяє завдяки компенсаційним виплатам мінімізувати економічні збитки. У зв'язку з розвитком цього інституту постає потреба в поглибленому аналізі проблем, які виникають в процесі законодавчого забезпечення соціального страхування, з метою удосконалення його фінансово-правових вимог і узгодження з законодавчими нормами фінансового і інших галузей права, розробки єдиної моделі їх застосування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 19.12.2017 № 2249–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 2. Ст. 25.
2. Юрах В. М. Фінансово-правові засади страхування в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2007. 18 с.
3. Пацурія Н. Генезис та сутність страхування: аналіз наукових концепцій. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2011. № 87. С. 38–42.
4. Бачо Р. Й. Страхування, як специфічна економічна категорія. *Вісник ЖДТУ*. 2008. № 1 (43). С. 234–239.
5. Страхування : підруч. / кер. авт. кол. і наук. ред. С. С. Осадець. К. : КНЕУ, 1998. 400 с.
6. Финансовое право : учебник для бакалавров / под ред. И. А. Цинделиани. 3-е изд. М. : Проспект. 2016. 565 с.
7. Шахов В. В. Страхование как самостоятельная экономическая категория. *Финансы*. 1995. № 2. С. 38–41.
8. Мотылев Л. А. Государственное страхование в СССР и проблемы его развития. М. : Финансы, 1972. 264 с.
9. Фінансове право : підручник / [Бандурка О. М., Гетманець О. П., Жорнокуй Ю. М. та ін.] ; за заг. ред. О. П. Гетманець. Харків, 2017. 392 с.
10. Про страхування : Закон України від 04.10.2001 № 2745–III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 7. Ст. 50.
11. Господарський кодекс України : від 16.01.2003 № 436–V. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.
12. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки : монограф. / О. А. Бурбело, С. В. Єськов, С. М. Андросов, О. М. Заєць ; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС імені Е. О. Дідоренка, 2011. 176 с.
13. Бельих В. С., Кривошеев И. В. Страхование право. М. : НОРМА-ИНФРА-М, 2002. 205 с.
14. Воронова Л. К. Фінансове право України : підручник. К. : Прецедент, Моя книга, 2006. 448 с.
15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105–IV. *Відомості Верховної Ради України*, 1999. № 46–47. Ст. 403.
16. Кінашук Л. Поняття страхування з позиції фінансового права. *Підприємництво, господарство і право*. 2001. № 9. С. 63–65.
17. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки : Протокол Загальних зборів Членів УФУ від 30.03.2012 № 12. Київ, 2012. 12 с.

REFERENCES

1. Osnovy zakonodavstva Ukrayiny pro zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya [Fundamentals of Ukrainian legislation on compulsory state social insurance]. *Zakon Ukrayiny* (19.12.2017 No 2249–8). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*, (2). 25 (in Ukr.).
2. Yurakh, V. M. (2007). *Finansovo-pravovi zasady strakhuvannya v Ukrayini* [Financial and legal principles of insurance in Ukraine]. Kandydats'ka dysertatsiya thesis (12.00.07). Odessa (in Ukr.).
3. Patsuriya, N. (2011). Henezys ta sutnist' strakhuvannya: analiz naukovykh kontseptsiy [Genesis and the essence of insurance: the analysis of scientific concepts]. *Visnyk Kyivskoho natsional'noho universytetu im. T. Shevchenko*, (87). 38–42 (in Ukr.).
4. Bacho, R. Y. (2008). *Strakhuvannya, yak spetsyfichna ekonomichna katehoriya* [Insurance as a specific economic category]. *Visnyk ZHDTU*, (1/43). 234–239 (in Ukr.).
5. Osadets', S. S. (Red.). (1998). *Strakhuvannya: pidruch.* [Insurance: Textbook]. Kyiv: KNEU (in Ukr.).
6. Tsindeliani, I. A. (Red.). (2016). *Finansovoye pravo: uchebnyk dlya bakalavrov* [Financial Law: A Textbook for Bachelors]. Moskva: Prospekt (in Russ.).
7. Shakhov, V. V. (1995). *Strakhovaniye kak samostoyatel'naya ekonomicheskaya kategoriya* [Insurance as an independent economic category]. *Finansy*, (2). 38–41 (in Russ.).

8. Motylev, L. A. (1972). *Gosudarstvennoye strakhovaniye v SSSR i problemy yego razvitiya* [State insurance in the USSR and the problems of its development]. Moskva: Finansy (in Russ.).
9. Bandurka, O. M., Hetmanets', O. P., & Zhornokuy, YU. M. etc.; Hetmanets' O. P. (Red.). (2017). *Finansove pravo : pidruchnyk* [Financial Law: Tutorial]. Kharkiv (in Ukr.).
10. *Pro strakhuvannya* [About insurance]. Zakon Ukrainy (04.10.2001 No 2745–2). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 2002. (7). 50 (in Ukr.).
11. Hospodars'kyi kodeks Ukrainy [The Commercial Code of Ukrain]. Zakon Ukrainy (16.01.2003 No 436–5). *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy*, (11). 462 (in Ukr.).
12. Burbelo, O. A., Yes'kov, S. V., Androsoy, S. M., & Zayets', O. M. (2011). *Rol' strakhuvannya u zabezpechenni ekonomichnoyi bezpeky : monohraf.* [The role of insurance in providing economic security: a monograph.]. Luhans'k: RVV LDUVS imeni E. O. Didorenka (in Ukr.).
13. Belykh, V. S., & Krivosheyev, I. V. (2002). *Strakhovoye pravo* [Insurance law]. Moskva: NORMA-INFRA-M (in Russ.).
14. Voronova, L. K. (2006). *Finansove pravo Ukrainy: pidruchnyk* [Financial Law of Ukraine: Textbook]. Kyiv: Pretsedent, Moya knyha (in Ukr.).
15. Pro zahal'noobov'yazkove derzhavne sotsial'ne strakhuvannya [On Compulsory State Social Insurance]. Zakon Ukrainy (23.09.1999 No 1105–4). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy*, (46–47). 403 (in Ukr.).
16. Kinashchuk, L. (2001). Ponyattya strakhuvannya z pozytsiyi finansovoho prava [The concept of insurance from the standpoint of financial law]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, (9). 63–65 (in Ukr.).
17. *Stratehiya rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy na 2012-2021 roky* [Strategy of development of the insurance market of Ukraine for 2012-2021]. Protokol Zahal'nykh zboriv Chleniv UFU (30.03.2012 No 12). Kyiv (in Ukr.).

Надійшла 16.11.2017

Старосельцева О. В. Институційна природа загальнообов'язкового державного соціального страхування. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 5. С. 375–381. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_59.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1204430>

На підставі аналізу соціально-економічної, фінансової та правової природи страхування, розглядаються фінансово-правові особливості соціального соцстрахування, як виду публічного страхування. З'ясовується сутність соціального страхування і надається авторське поняття.

Ключові слова: публічне страхування, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, види соціального страхування, фінансові правовідносини, система фінансового права, інститут права

Старосельцева А.В. Институционная природа общеобязательного государственного социального страхования

На основании анализа социально-экономической, финансовой и правовой природы страхования, рассматриваются финансово-правовые особенности социального соцстрахования, как вида публичного страхования. Выясняется сущность социального страхования и предоставляется авторское понятие.

Ключевые слова: публичное страхование, общеобязательное государственное социальное страхование, виды социального страхования, финансовые правоотношения, система финансового права, институт права

Staroseltseva A.V. Institutional Nature of Statutory State Social Insurance

The study of the legal nature of the insured relations of insurance leads to the conclusion that it is a complex legal institution that accumulates different legal norms regulating relations in various types of insurance activities.

Consideration of insurance activity within market conditions requires the legal guarantees of social protection of citizens, legal entities, and can not be limited solely to the legal regulation of the insurance services market, but requires the development of public insurance, the variant of which is statutory state social insurance. The analysis of the current legislation establishes that the types of social insurance depending on the insured event include the following: pension insurance, insurance in connection with temporary disability, medical insurance, accident insurance in industries and occupational diseases that caused disability, insurance in the case of unemployment and other types. The development of state-owned insurance form arises along with the market form and affects the state of market insurance relations.

It has been revealed that social insurance, which is carried out in the process of formation, distribution and use of public financial resources, has a purely compulsory legal nature, since it is carried out at the expense of obligatory fees. Social insurance covers the flow of financial resources from insuring party to underwriters, and then when certain law-based events occur from

underwriters to insuring party. Thus, in the course of the movement of insurance funds, they can be accumulated and form separate money funds in the financial system of the state. The movement of these funds, the powers of the involved subjects are regulated by a range of financial and legal norms, since the object of legal regulation – is the state financial resources.

It has been determined that social insurance, as a form of public insurance, consisting as a state form of insurance, along with a market form at the financial services market, is the institution of financial law with inherent peculiar features, forms, principles and functions. The legal principles for the formation of insurance payments under social insurance, as well as the directions for their use, which provide the most important social needs of the population and make up the financial and legal requirements of the social insurance institution, need to be improved.

Key words: *public insurance, universal obligatory state social insurance, types of social insurance, financial legal relations, system of financial law, institute of law*